

TEKNA – TEMAMØTE NULLTOLERANSE FOR KORRUPSJON – FUNGERER DET I PRAKSIS?

INNLEDNING

v/ partner Helge Kvamme

Norad, Oslo, 15. mai 2014

Agenda

Tema

Mulig å gjennomføre nulltoleranse for korrupsjon for norske aktører i utlandet?

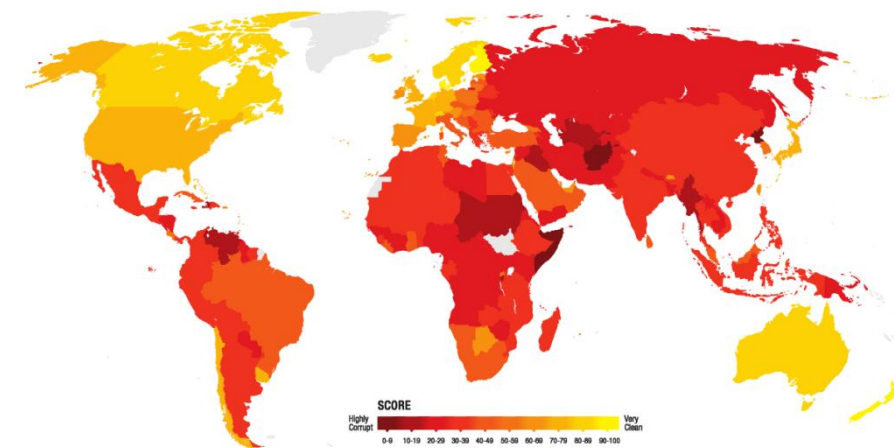
Hvordan håndtere utfordringene; bedriftene og bistandsaktørene?

Myndighetenes rolle – veiledning og sanksjonering

Utviklingstrekk vedrørende antikorrupsjonsarbeidet

Utgangspunktet - Økt fokus på anti-korrupsjon og compliance

- Nasjonale og internasjonale regler og lovkrav
 - Komplekst og delvis uforutsigbart
- Offensiv håndhevelse fra politi- og tilsynsmyndigheter
 - Konsekvenser av rettslig, finansiell og omdømmemessig art
- Økende globalisering / "emerging markets"
 - Bruk av tredjeparter (agenter, konsulenter etc.)
 - Myndighetsrelasjoner (lisenser/tillatelser/konsesjoner)
- Utsatte bransjer, offentlige anskaffelser
- Samfunnsansvar, etikk og compliance på dagsorden
- Forventninger til det forebyggende arbeidet
 - Risikohåndtering
 - Anti-korrupsjonsprogrammer og due diligence – "know your partner"

**Transparency International's Corruption Perceptions Index (CPI) 2013*

Nulltoleranse for korrupsjon

Realisme eller drøm?

Nulltoleransesynspunkt

"The limitations of a poorly nuanced zero-tolerance slogan as a policy principle is further exposed when one considers the disincentives they create for other corruption risk management practices such as openly discussing corruption risks and corruption challenges, or for reporting incidents of corruption".

U4 Issue – Developing an NGO corruption risk management system - September 2011

"DOJ and SEC understand that no compliance program can ever prevent all criminal activity by corporation s employees, and they do not hold companies to a standard of perfection. An assessment of a company s compliance program, including its design and good faith implementation and enforcement, is an important part of the government s assessment of whether a violation occurred, and if so, what action should be taken".

DoJ SEC A Resource Guide to The U.S. Foreign Corrupt Practices Act – November 2012

Nulltoleranse for korrupsjonssaker eller for manglende tiltak?

Et godt compliance-program forutsetter ikke null hendelser.

Et godt compliance-program evner å fange opp og håndtere hendelser.

Antikorrupsjon - Situasjonsrapport

- Korrupsjon utgjør 5 % av BNP og 10 % av kostnadene ved internasjonal forretningsvirksomhet (EU-Rapport)
- Det betales over en billion USD i bestikkelser hvert år (EU-Rapport)
- 20 – 40 % av bistandsmidlene forsvinner hvert år som følge av korrupsjon (World Bank)
- Store mørketall i Norge; myndighetene har ingen oversikt og lite kunnskap om omfang
- Korrupsjon den viktigste hindringen for fattigdomsbekjempelse og demokratisk utvikling i en rekke land
- Norge faller fra Active Enforcement til Limited Enforcement blant OECD-landene (TI)
- Nulltoleransebegrepet benyttet av norske politikere hindrer økt kunnskap og fokus på de vesentligste tiltak
- Antikorrupsjon compliance programmer en klar internasjonal trend som har dårlige vilkår i Norge
- Vesentlig med kunnskapsøkning og skolene og universitetene bør ha en viktig rolle

Spesielle utfordringer

- Liten veiledning i forhold til relevante tiltak fra myndighetene
- Internasjonale regelverk og veiledninger
- Rettspraksis i Norge (Norconsult og Ruter)
- Manglende rapporteringsmuligheter fører til store mørketall
- Det kreves detaljerte interne retningslinjer for å følge opp rettspraksis (representasjon, gaver mv.)
- Bestikkelser ved internasjonale prosjekter
- Utviklingen internasjonalt i forhold til nasjonenes forpliktelser (ref. fersk EU-rapport og forlag til nytt hvitvaskingsdirektiv)
- Ved hendelser
 - Ensidig strafferettsfokus mot bedriftene
 - "Frys" og tilbakebetaling for bistandsorganisasjonene
- Hvordan effektivt implementere et antikorrupsjonsprogram?

Forventningsavklaringer

Næringsministeren kaller statseide selskaper inn på teppet.

”

Vi har nulltoleranse for korrupsjon. Korrupsjon er ødeleggende for land og selskaper, og bidrar til å bygge ned demokratisk utvikling og rettferdig fordeling.

*Monica Mæland, Næringsminister (H)
VG, 17. mars 2014*

Dagens Næringsliv
Film • Musikk • Bøker • Mat • Vin
39-43, MAGASINET

DN lørdag
279.000 lesere hver lørdag
UKE 1
4. januar 2014
www.dn.no
NR 3 - Årg. 125
Løssalg kr. 40

MAGASINET
POLITIKK
Man kommer inn på Stortinget uten velgere i ryggen. MAGASINET, 4-11 →
Åpen dør

SPORT
Kampsporten mixed martial arts er blitt milliardindustri. MAGASINET, 16-23 →
Blodpenger

PORTRETT
Mest sett
Cecilie Mosli har regissert krimserien «Mammon». MAGASINET, 36-38 →

Dropper lisens – ser NRK lovlig likevel
De dropper tv-tuneren og ser NRK gratis – og lovlig – over nettet i stedet. Side 46-47

Sjefene vil ikke ut på bygda Side 10-11

Nøkkeltall Børs s. 39-45
Fra siste handelsdag til i går kl. 18.00
Doll. kr. 4.14 -0.36 -5
Pund. kr. 10.09 -2.10 -20.5X -51
Norske kr. 5.47 -0.08 -1.5%
Norske kr. 100.01 -1.78 -1.7%
Pensjonsmarkedsrente 3 mnd. ender 1.67

Storeier KLP med egen gransking: Usikker på Yara-ledelsen
VURDERER TILLITEN: Jeanett Bergan er leder for ansvarlige investeringer i KLP. Hun vurderer om ledelsen og styret i Yara har tillit etter omfattende korrupsjonsmis-tanker mot selskapet. SIDE 6-7

YARA-SJEF
Jørgen Ole Haslestad.

STYRELEDER
I YARA, Bernt Reitan.

Aktuell sak – fokuset på forebygging/Compliance

- Økokrim vs. Norconsult

- Domfellelse i Lagmannsretten
- Frifinnelse i Høyesterett

- Lagmannsretten:

- "...Legge vekt på om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget overtredelsen."
- "Etter lagmannsrettens syn **hadde ikke Norconsult i 2003 gjort det man kunne for å forhindre medvirkning til korrupsjon**"

- Høyesterett:

- "...Selv om det skulle fremstå som selvsagt, hadde Norconsult **altså ingen uttrykkelige regler som forbød selskapets medarbeidere å gi bestikkelser**. Plikten til å varsle "avvik" definert som en lovstridig handling, var generell og bortgjemt og hadde ingen adresse til korrupsjon. Jeg ser det etter dette slik at **selskapets manglende tiltak for å hindre korrupsjon i egne rekker, klart taler for idømmelse av foretaksstraff**"
- Om **avvisningsregelen**: "Det kan – til tross for det skjønne som innkjøperne i henhold til rundskrivet skal utvise med hensyn til avvisning – ikke utelukkes at slike beslutninger – i alle fall samlet sett – vil kunne føre til uforholdsmessige konsekvenser for selskap som har fått foretaksstraff på grunn av korrupsjon"

Hvordan håndtere utfordringene; bedriftene og bistandsaktørene?

Compliance program

Utgangspunktet

Komponentene i et «best practice» ABC-program

1. Forholdsmessige prosedyrer

- Tilstrekkelige i forhold til virksomhetens risiko, omfang, kompleksitet
- Klare, tydelige, praktiske, tilgjengelige, implementert, overholdt

2. Engasjement fra toppen

- Eiere, styre og ledelse er toneangivende for antikorrupsjonskultur, både internt og overfor tilknyttede selskaper og personer

3. Risikovurderinger

- Identifisering av risiko og vurdere sannsynlighet og konsekvens
- Periodiske, veloverveide, begrunnede, dokumenterte

4. Due diligence

- Integritetsundersøkelser av tilknyttede personer og selskaper
- Risikobasert tilnærming

5. Kommunikasjon og opplæring

- Forståelse og kunnskap i hele organisasjonen
- Opplæring internt og informasjonsdistribusjon internt/eksternt

6. Monitorering og forbedring

- Løpende monitorering og oppfølging av at prosedyrene etterleves
- Løpende forbedringer hvis nødvendig

Myndighetenes rolle – veiledning og sanksjonering

Mine tiltaksforslag

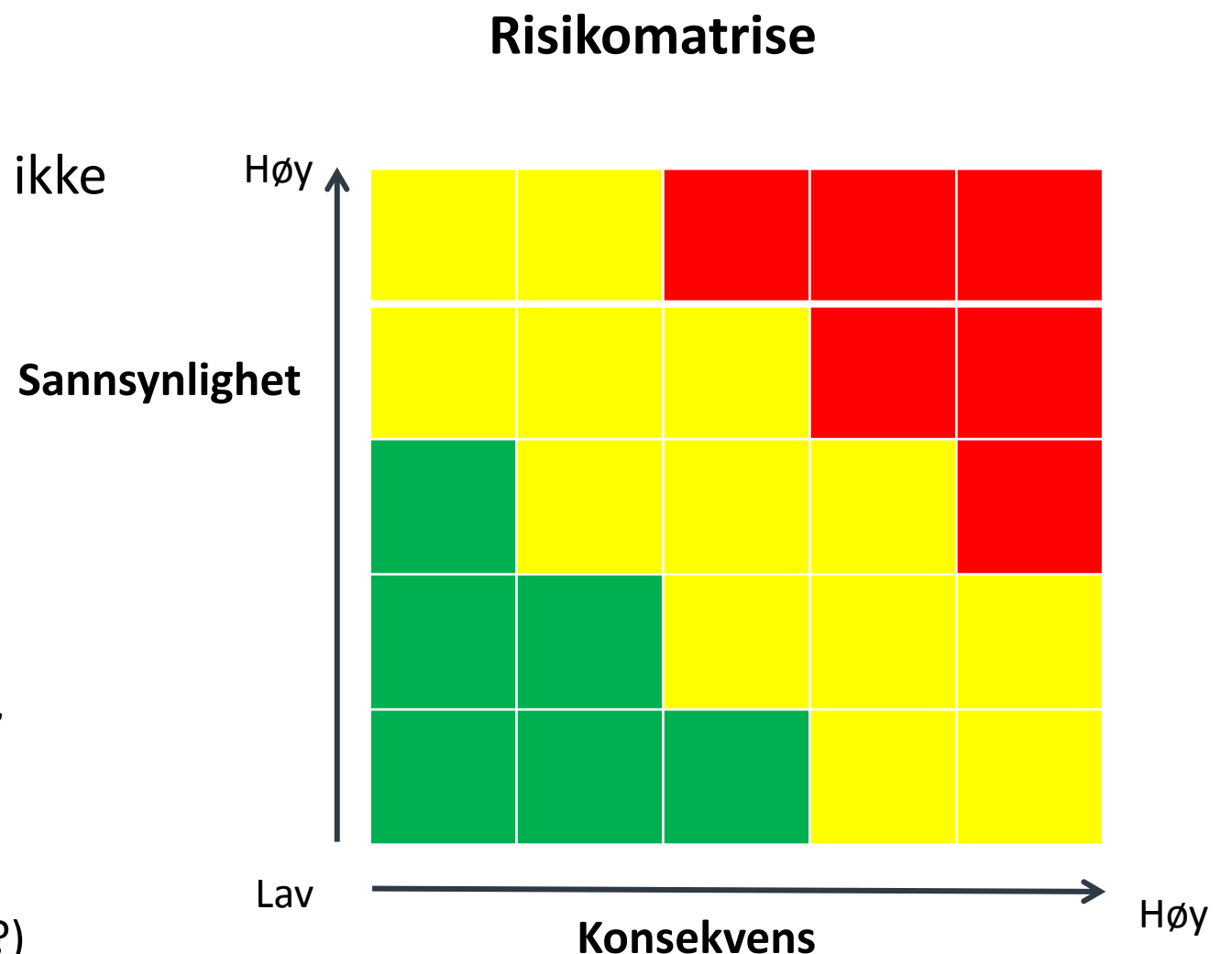
Forslag til nye proaktive tiltak i tråd med utviklingen internasjonalt

1. En ny offensiv bør starte med utviklingen av et nasjonalt antikorrupsjonsprogram som et samarbeidsprosjekt mellom myndighetene og involverte virksomheter og aktører.
2. Det bør vurderes å etablere et nasjonalt Antikorrupsjonssenter (ref TI rapport om Norges Integritetssystem)
3. Det bør etableres et system for å kunne varsle myndighetene om hendelser og drøfte oppfølgingstiltak i forkant av en eventuell straffesak. Det må være aksept for at dersom hendelser oppdages på grunn av gode forebyggende systemer, må dette sette den oppdagende virksomhet i en bedre posisjon enn om så ikke er tilfelle. Internasjonalt har det gitt gode resultat å etablere frivillige rapporteringssystemer.
4. Den rettspraksis vi har opplevd i forhold til korrupsjonslovgivningen fra 2003, bør tilskynde en revisjon av denne. Slik det er nå, opplever virksomhetene rettspraksis som uforutsigbar og vanskelig å forholde seg til i forhold til å etablere effektive og tilstrekkelige retningslinjer og etterlevelsespraksis.
5. Aller viktigst er det at vi må våge å ta en debatt om korrupsjon i Norge og hvilke tiltak som bør settes inn.

Utviklingstrekk vedrørende antikorrupsjonsarbeidet

Risikoanalysen

- Identifisere risikoområder tilknyttet virksomheten
- Størrelsen på investeringen eller prosjektet ikke avgjørende
- Risikofaktorer:
 - Lokasjon (hvor drives virksomheten?)
 - Bruk av mellommenn (agenter mv.)
 - Bransje (hvilken type virksomhet?)
 - Virksomhetens relasjon til offentlige myndigheter, offentlig forvaltning
 - Ansattes holdninger og forståelse
 - Selskapets leverandørkjede (korrupsjonshistorikk?)
- Med basis i risikoanalysen
 - > hva skal være fokus for Antikorrupsjonsprogrammet?

Risiko er sannsynligheten for og konsekvensen av at en uønsket hendelse inntreffer

Bakgrunnssjekk av nøkkelpersoner og selskaper

- Faktaundersøkelser med fokus på omdømme, integritet, etikk og selskapsansvar (Integrity Due Diligence)
- Aktuelle undersøkelser:
 - Beneficial owners
 - Pågående og tidligere korrupsjon
 - Negativ medieomtale og dårlig renommé
 - Politiske bindinger
 - Straffedømte eller tvilsomme nøkkelpersoner
 - Tvilsom tidligere forretningsdrift (f.eks. konkurs)
 - Hvitvasking og skattesvik
 - Linker til skatteparadis og lignende
 - Brudd på menneskerettigheter

Mobilsjefen i Teliasonera må gå etter bestikkelsesanklager

SKATTEPARADIS: Den ukrainske eliten skal ha plassert store pengesummer i skatteparadis, deriblant den avsatte presidenten Viktor Janukovitsj, som her møter Russlands president Vladimir Putin. FOTO: NTB SCANPIX

– Ukrainas elite har gjemt penger i skatteparadis

Den ukrainske eliten har gjemt unna pengesummer tilsvarende milliarder av euro i skatteparadis, ifølge den finske avisen Helsingin Sanomat.

Verdensbankens fokusområder

- Konkrete forbedringspunkter
- Detaljerte beskrivelser av hvilke tiltak som var iverksatt og resultatet av disse
- Tydelige henvisninger til faktisk implementering
- Detaljerte spørsmål om ledelsens faktiske vilje til å bidra («The spirit»)
- Fra «papir-compliance» til virkelig compliance
- Viktig stikkord: dokumentasjon
- Bevis for virkelig compliance – konkrete dilemmaer og hendelser

*Less information about what is "going to be done" and more about **what** has been done and **how** it is working*

Verdensbankens Integrity Compliance Guidelines

- Top level commitment
- Quality and effectiveness of risk assessments
- Quality and effectiveness of Integrity Due Diligences
- Concerns raised through whistle-blower systems
- The spirit and compliance culture of the organizations
- Financial controls (bringing to light transactions which contravene the Program)
- Clear responsibilities

Kontaktinformasjon

Oslo

Advokatfirmaet Selmer DA
Postboks 1324 Vika
0112 Oslo

Besøksadresse: Tjuvholmen allé 1
T: + 47 23 11 65 00

Trondheim

Advokatfirmaet Selmer DA
Postboks 869
7409 Trondheim

Besøksadresse: Kjøpmannsgata 52
T: + 47 23 11 65 00

E: post@selmer.no
W: selmer.no

